

Acollida lingüística a l'escola

Codi: 101999

Crèdits: 6

Titulació	Típus	Curs	Semestre
2500797 Educació Infantil	OT	4	2
2500798 Educació Primària	OT	4	2

Professor/a de contacte

Nom: Júlia Llompart Esbert

Correu electrònic: julia.llompart@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Grup íntegre en anglès: No

Grup íntegre en català: Sí

Grup íntegre en espanyol: No

Prerequisits

Per assolir els objectius de l'assignatura caldrà un bon domini oral i escrit de les llengües catalana i castellana (nivell C2 del Marc Europeu Comú de Referència).

Objectius

Aquesta assignatura és compartida per les titulacions de Grau en Educació Infantil i de Grau en Educació Primària, i per les mencions de Necessitats Educatives Específiques. Aporta els coneixements bàsics necessaris per a la comprensió de les circumstàncies que conformen l'acolliment de l'alumnat nouvingut, i d'altre alumnat plurilingüe i pluricultural, als centres educatius i per a la planificació de l'ensenyament de les llengües curriculars i la implementació d'aquest ensenyament a les aules.

Els objectius formatius fonamentals de l'assignatura són:

- Documentar-se respecte de les característiques de la diversitat lingüística a Europa, Espanya i Catalunya i respecte dels programes d'acollida en aquests àmbits territorials.
- Conèixer les funcions de les aules d'acollida i els criteris per al seu bon funcionament en el marc dels centres i dels contextos en què estan incardinats.
- Superar els estereotips respecte de les competències lingüístiques dels escolars i les seves famílies i conèixer la realitat dels seus sabers lingüístics.
- Consolidar el coneixement dels criteris per a la planificació de la formació lingüística dels escolars plurilingües i pluriculturals.
- Saber elaborar propostes d'ensenyament dels usos lingüístics en les llengües curriculars adequades a les capacitats i les necessitats dels escolars plurilingües i pluriculturals.

Competències

Educació Infantil

- Abordar amb eficàcia situacions d'aprenentatge de llengües en contextos multiculturals i multilingües.
- Actuar en l'àmbit de coneixement propi avaluant les desigualtats per raó de sexe/gènere.
- Conèixer el procés d'aprenentatge de la lectura i l'escriptura. Afrontar situacions d'aprenentatge de llengües en contextos multilingües.

- Incorporar les tecnologies de la informació i la comunicació per aprendre, comunicar-se i compartir en contextos educatius i formatius.
- Ser capaç de fomentar una primera aproximació a una llengua estrangera.

Educació Primària

- Abordar amb eficàcia situacions d'aprenentatge de llengües en contextos multiculturals i plurilingües.
- Actuar en l'àmbit de coneixement propi avaluant les desigualtats per raó de sexe/gènere.
- Incorporar les tecnologies de la informació i la comunicació per aprendre, per comunicar-se i col·laborar en els contextos educatius i formatius.
- Treballar en equips i amb equips (del mateix àmbit o interdisciplinari).

Resultats d'aprenentatge

1. Comunicar fent un ús no sexista ni discriminatori del llenguatge.
2. Conformar equips de treball capaços de desenvolupar les activitats de forma efectiva tant de manera presencial com telecol·laborant de diferents formes.
3. Conèixer i valorar el programari educatiu i espais web adients per a l'ensenyament i l'aprenentatge de llengües dels diferents nivells educatius.
4. Identificar i analitzar les interferències lingüístiques que es produeixen a conseqüència del contacte de llengües.
5. Identificar i utilitzar tècniques d'intercomprensió de llengües.
6. Ser capaç d'elaborar activitats i materials didàctics enfocats a l'aprenentatge de la llengua adaptats als contextos socials específics de cada centre educatiu.
7. Usar les TIC i les TAC en el desenvolupament i elaboració de treballs pràctics i en el disseny de propostes didàctiques.

Continguts

1. Diversitats lingüístiques i culturals i desigualtats educatives

- La diversitat lingüística i cultural 'històrica' i 'recent' i dels centres educatius
- Prejudicis i estereotips sobre les persones d'origens lingüístics i culturals minoritaris
- La 'raciolingüística'
- Les famílies com a fons de coneixement i identitat

2. El model lingüístic del sistema educatiu de Catalunya

- El *Projecte lingüístic de centre*: la didàctica del plurilingüisme a nivell macro
- L'acollida lingüística a Catalunya i Europa
- *Pla per a la llengua i la cohesió social*: aules d'acollida, plans educatius d'entorn, centres acollidors
- L'ensenyament de les 'altres llengües' a l'escola: programa *Llengües i cultures d'origen*

3. Ensenyament/aprenentatge a l'aula d'acollida i les aules ordinàries

- La didàctica del plurilingüisme
- L'enfocament intercultural
- L'ensenyament/aprenentatge de segones (terceres, ...) llengües
- Estratègies didàctiques enfront de les desigualtats educatives
- Suport lingüístic en el marc de l'escola inclusiva

Metodologia

La metodologia docent de l'assignatura parteix del supòsit que el coneixement i les habilitats didàctiques es construeix en processos col·laboratius entre professorat i alumnat i entre alumnes. Aquests processos es desenvolupen principalment en la realització de tasques en les quals es mobilitzen els coneixements previs de

l'alumnat per a la incorporació de nous sabers declaratius i/o procedimentals construïts en la interacció de l'estudiant amb d'altres persones o bé buscant dades i treballant amb documents i materials.

L'assignatura es desenvoluparà partir de:

- Exposicions del professorat per a la presentació dels continguts dels temes de l'assignatura i de les lectures, per explicar les feines que s'encomanen als estudiants i per comentar els processos de la seva realització, i per valorar la marxa del curs.
- Presentació de lectures en grup seguides de debat i activitats.
- Realització de treballs grupals i individuals amb l'ajut del professorat.
- Realització de feines d'elaboració i d'anàlisi de propostes de planificació del tractament de les llengües als centres educatius i de propostes d'intervenció a les aules, tant de l'àmbit formal com no formal.
- Presentació i discussió de treballs individuals i grupals, i de feines de planificació del tractament de les llengües i d'elaboració i d'anàlisi de propostes d'intervenció a les aules.

L'assignatura inclou una visita opcional, fora de l'horari lectiu, al programa socioeducatiu AFEX-AFFM (Aprenem Famílies en Xarxa) de Casa Asia. Els i les estudiants han d'organitzar el seu propi transport.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, per a la complementació per part de l'alumnat de les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura/mòdul.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Exposicions magistrals i participatives del professorat	45	1,8	2, 4, 5, 6, 7
Tipus: Supervisades			
Tutories presencials i on line per al seguiment de treballs i altres feines	22	0,88	2, 3, 4, 5, 6, 7
Tipus: Autònomes			
Lectures, elaboració de treballs, anàlisi de materials i situacions	75	3	2, 3, 4, 5, 6, 7

Avaluació

L'assistència a classe és obligatòria: l'estudiant ha d'assistir a un mínim del 80% de les classes. Encara que s'hagin presentat els treballs corresponents, en cas d'una assistència per sota dels mínims fixats s'obindrà la qualificació de no presentat.

Es vetllarà per l'ús inclusiu de la llengua.

Dates de les avaluacions:

- (1) La primera part del treball es presentarà a mitjan curs. La segona part es presentarà el penúltim dia de classe.
- (2) S'assignaran lectures i dates el primer dia de classe.
- (3) S'assignaran lectures i dates per a les presentacions el primer dia de classe.

Recuperacions:

Per participar en la recuperació de la tasca (2) s'ha d'haver obtingut una qualificació mínima de 3,5 en la mitjana de l'assignatura.

El treball en grup (1) i les presentacions (3) no són recuperables. Es permetrà la recuperació d'un exercici individual (2).

Les recuperacions es realitzaran la setmana després del fi de les classes.

Altres consideracions:

Per aprovar aquesta assignatura, cal que l'estudiant mostri una bona competència comunicativa general, tant oralment com per escrit, i un bon domini de la llengua o les llengües vehiculars que consten a la guia docent. En totes les activitats (individuals i en grup) es tindrà en compte, doncs, la correcció lingüística, la redacció i els aspectes formals de presentació. L'alumnat ha de ser capaç d'expressar-se amb fluïdesa i correcció i ha de mostrar un alt grau de comprensió dels textos acadèmics. Una activitat potser retornada (no avaluada) o suspesa si el professor/a considera que no compleix aquests requisits.

La copia o plagi en qualsevol tipus d'activitat d'avaluació es penalitzarà amb un 0 com a nota de l'assignatura perdent la possibilitat de recuperar-la, tant si és un treball individual com en grup (en aquest cas, tots els membres del grup tindran un 0). Es considerarà que un treball, activitat o examen està "copiat" quan reproduïx tot o una part significativa del treball d'un/a altre/a company/a. Es considerarà que un treball o activitat està "plagiat" quan es presenta com a propi una part d'un text d'un autor sense citar les fonts, independentment que les fonts originàries siguin en paper o en format digital.

L'alumnat que repeteix l'assignatura pot sol·licitar al començament de curs realitzar només una avaluació de síntesi final.

La metodologia docent i l'avaluació proposades poden experimentar alguna modificació en funció de les restriccions a la presencialitat que imposin les autoritats sanitàries.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
(1) Dues activitats en grup: disseny d'una intervenció	40%	3	0,12	1, 2, 4, 5, 6, 7
(2) Exercicis individuals basats en les lectures del curs	50%	4	0,16	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7
(3) Presentació de lectures en grup i debat i activitats posteriors	10%	1	0,04	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7

Bibliografia

Abrines, B., Arbona, M. L., Lladó, J., i Llobera, M. (2006). Didàctica del català i alumnat nouvingut. *Caixa d'Eines 4, Llengua, Interculturalitat i Cohesió Social: L'Aula d'Acollida* (pp. 8-23). Departament d'Educació i Universitats: Generalitat de Catalunya.

Arnau, J. (2004). Sobre competències en català i castellà dels escolars de Catalunya: una resposta a la polèmica sobre el decret d'hores de castellà. *Llengua, Societat i Comunicació*, 1, 1-7. Disponible a <http://revistes.ub.edu/index.php/LSC/article/view/3247>

Barredo, E. (2008). Paraules viatgeres. *Guix*, 341, 36-40.

Barrieras, M., Comellas, P., Fidalgo, M., Junyent, M. C., i Unamuno, V. (2009). *Diversitat de llengües a l'aula: construir centre educatiu plurilingües*. Vic: Eumo Editorial/Fundació Jaume Bofill. Disponible a <http://www.fbofill.cat/sites/default/files/501.pdf>

Bayona, J. i Domingo, A. (2018). El fracàs escolar dels descendents de la immigració a Catalunya: més que una assignatura pendent. *Perspectives Demogràfiques*, 11, 1-4.

Besalú, X. (2008). Interculturalitat i currículum. A Departament d'Educació (ed.), *Caixa d'Eines 8: Llengua, Interculturalitat i Cohesió Social, Cap a un Currículum més Inclusiu* (pp. 50-73). Generalitat de Catalunya.

Carbonell, J. (2006). *L'acollida*. Barcelona: Fundació Jaume Bofill. Disponible a <http://www.fbofill.cat/sites/default/files/437.pdf>

Comissió Assessora sobre Poble Gitano i Educació (2008). El poble gitano i l'educació. A Departament d'Educació (ed.), *Caixa d'Eines 7, Llengua, Interculturalitat i Cohesió Social: La Cultura Gitana al Centre Educatiu* (pp. 10-19). Generalitat de Catalunya.

De la llengua familiar a l'escola multilingüe [número especial] (2014). *Fòrum: revista d'organització i gestió educativa*, 33.

Departament d'Ensenyament (2018). *Alumnat d'origen estranger. Orientacions per a l'Educació Infantil i el Cicle Inicial de Primària*. Generalitat de Catalunya. Disponible a <https://xtec.gencat.cat/web/.content/projectes/alumnat-origen-estranger/suport-linguistic-social/publicacions/quad>

Departament d'Ensenyament (2018). *Alumnat d'origen estranger. Adequar el currículum*. Generalitat de Catalunya. Disponible a <https://xtec.gencat.cat/web/.content/projectes/alumnat-origen-estranger/suport-linguistic-social/publicacions/quad>

Departament d'Ensenyament (2018). *Alumnat d'origen estranger. Aprendre la llengua de les matèries*. Generalitat de Catalunya. Disponible a <https://xtec.gencat.cat/web/.content/projectes/alumnat-origen-estranger/suport-linguistic-social/publicacions/quad>

Diversitat de llengües a l'aula [número especial] (2006). *Articles de Didàctica de la Llengua i la Literatura*, 38.

Domínguez, A. B. (2009). Educación para la inclusión de alumnos sordos. *Revista Latinoamericana de Inclusión Educativa*, 1(3), 45-61.

Doppelbauer, M. i Cichon, P. (2008). *La España multilingüe: lenguas y políticas lingüísticas de España*. Viena: Praesens Verlag. Disponible a <http://homepage.univie.ac.at/max.doppelbauer/wp-content/uploads/2014/09/La-Espana-multilingue.pdf>

Enseñar y aprender lenguas en el país de acogida [número especial] (2006). *Textos de didáctica de la lengua y la literatura*, 47.

Esteban-Guitart, M., i Llopart, M. (2016). La inclusión educativa a través de la aproximación de los fondos de conocimiento e identidad. *Revista de Educación Inclusiva*, 9, 145-157.

Flores, N. & Rosa, J. (2015). Undoing appropriateness: Raciolinguistic ideologies and language diversity in education. *Harvard Educational Review*, 85 (2), 149-171.

Garreta i Bochaca, J. (2008). Escuela, familia de origen inmigrante y participación. *Revista de Educacion*, 345, 133-155.

Llengua, interculturalitat i cohesió social [número especial] (2008). *Revista Guix*, 341.

Llompart, J. (2021). Llengües, migracions i escola. *Articles de Didàctica de la Llengua i la Literatura*, 91, 30-35.

Llompart, J. (2013). De madres a hijas, de hijas a madres: el cambio en la transmisión intergeneracional de lenguas. *Bellaterra Journal of Teaching & Learning Language & Literature*, 6 (3), 47-65

Martí, Q. (2008). El Pla per a la Llengua i la Cohesió Social (Pla LIC) i la seva concreció als centres educatius. *Guix*, 341, 9-13.

Martí i Castell, J., i Mestres i Serra, J. M. (2010). *Les llengües de signes com a llengües minoritàries: perspectives lingüístiques, socials i polítiques*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans. Disponible a <https://publicacions.iec.cat/PopulaFitxa.do?moduleName=isubModuleName=iidCatalogacio=12068>

- Martín Rojo, L. (2020). El difícil camino de la integración en Madrid. La lengua como herramienta de inclusión y de exclusión. *Archiletras Científica: Revista de Investigación de Lengua y Letras*, 2, 275-292
- Martín Rojo, L. (dir.) (2003). *¿Asimilar o integrar? Dilemas ante el multilingüismo en las aulas*. Madrid: CIDE. Disponible a <http://aulaintercultural.org/2013/09/23/asimilar-o-integrar-dilema-ante-el-multilinguismo-en-las-aulas/>
- Martín Rojo, L., Nussbaum, L. i Unamuno, V. (eds.) (2004). Escuela e inmigración [número especial]. *Estudios de sociolingüística*, 5(2). Disponible a <https://journals.equinoxpub.com/index.php/SS/issue/view/308>
- Masferré i Fons, M. (2008). La llengua romaní: el record d'un poble. A Departament d'Educació (ed.), *Caixa d'Eines 7, Llengua, Interculturalitat i Cohesió Social: La Cultura Gitana al Centre Educatiu* (pp. 46-55). Generalitat de Catalunya.
- Moscoso García, F. (2013). El programa hispano-marroquí de ensenyanza de Lengua Àrabe y Cultura Marroquí (LACM) sometido a revisión. Àrabe marroquí y amazige, lenguas nativas (L1). *Anaquel de Estudios Àrabes*, 24, 119-135. Disponible a <https://revistas.ucm.es/index.php/ANQE/article/download/42631/40516>
- Navarro, M. i Gradaïlla, A. (2014). Suport a la primera acollida: Auxiliars magribines a les aules. *Fòrum. Revista d'Organització i Gestió Educativa*, 33, 33-37.
- Nussbaum, L. (2006). A l'aulade Coneixement delMedi Natural d'una escola primària. A Nussbaum, L. i Unamuno, V. (eds.), *Usos i competències multilingües entre escolars d'origen immigrant* (pp. 155-159). Bellaterra: Servei de Publicacions de la UAB.
- Nussbaum, L., i Rocha, P. (2010). Les feines del mar. Aproximació i ús de les llengües a través de l'estudi del medi. *Guix*, 362, 49-54.
- Nussbaum, L., i Unamuno, V. (2005). Pràctiques interactives entre aprenents de llengües segones i estrangeres. *Articles de didàctica de la llengua i la literatura*, 37, 57-69.
- Nussbaum, L., i Unamuno, V. (eds.) (2006). *Usos i competències multilingües entre escolars d'origen immigrant*. Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona.
- Orozco, L. M. (2006). *La integracion linguistica del alumnado inmigrante: propuestas para el aprendizaje cooperativo*. Madrid: Los libros de la Catarata.
- Poveda, D. (ed.) (2003). *Entre la diferencia y el conflicto: miradas etnográficas a la diversidad cultural en la educación*. Cuenca: Servicio de publicaciones de la Universidad de Castilla - La Mancha.
- Sales Ciges, A. (2006). Entre l'aula d'acollida i l'aula ordinària: equips docents cooperatius. A Departament d'Educació (ed.), *Caixa d'eines 04. Llengua, interculturalitat i cohesió social: l'aula d'acollida* (pp. 32-39). Generalitat de Catalunya.
- Saura, V. (2018, March). Alumnes sords, els estem escoltant? *El Diari de l'Educació*. Disponible a <http://diarieducacio.cat/alumnes-sords-escoltant/>
- Solís Casco, I. (2017). Las lenguas inmigrantes en el IES Eclipse: un análisis desde la política lingüística de la Comunidad de Madrid. *Revista Complutense de Educación*, 28 (2), 359-374
- Sordé, T., i Rios, J. O. (2010). Estratègies d'èxit per a promoure la cohesió social des de l'educació. *Eines*, 11, 101-107.
- Subero, D., Llopart, M., Vila, I., Esteban-Guitart, M. (2015). La capitalización educativa de los fondos de conocimiento e identidad de estudiantes y familias de origen extranjero: el proyecto Girona. *Papeles de Trabajo sobre Cultura, Educación y Desarrollo Humano*, 11, 69-73.
- Trullen Thomas, M. (2016, 11 de gener). Escola inclusiva, llengua inclusiva: l'harmonia de la llengua. *Fem escola a Barcelona*. Consorci d'Educació de Barcelona.

Tusón, A. (2021). El jardí lingüístic de l'aula. *Articles de Didàctica de la Llengua i la Literatura*, 91, 17-22.

Unamuno, V. (2003). *Lenguas, diversidad sociocultural y escuela. Hacia una educación lingüística*. Barcelona: Graó.

Unamuno, V. (2005). La diversidad lingüística como riqueza, recurso y reto [número especial: Enseñar lenguas y aprender a comunicar(se) en contextos plurilingües y multiculturales]. *Quaderns Digitals*. Disponible a http://www.quadernsdigitals.net/index.php?accionMenu=hemeroteca.VisualizaArticuloIU.visualizaiarticulo_id=863

Vallcorba i Cot, J. (2009). El projecte lingüístic i les 'altres llengües'. *Perspectiva Escolar*, 338, 60-66.

Vallejo, C. i Moore, E. (2016). Prácticas plurilingües 'transgresoras' en un programa extraescolar de refuerzo de la lectura. A C. Gandulfo i L. Nussbaum (eds.), *Hablantes bi/plurilingües y prácticas educativas: Perspectivas etnográficas e interaccionist*. *Signo y Seña*, 29, 33-61.

Vallejo, C., i Noguerol, A. (2018). La multiculturalitat en els projectes de treball: les catifes viatgeres. A S. Melo-Pfeifer i C. Helmchen (eds.), *Plurilingual literacy practices at school and in teacher education* (pp. 103-118). Berna: Peter Lang.

Vila, I., Siqués, C., i Roig, T. (2006). *Llengua, escola i immigració. Un debat obert*. Barcelona: Graó.

Vila, I., i Siqués, C. (2013). Les llengües del'alumnat al sistema educatiu català als inicis del segle XXI. *Articles de Didàctica de la Llengua i de la Literatura*, 60, 18-27.

Programari

No es farà servir cap programa específic.